

ارائه الگویی برای کشف تقلب های مالی مبتنی بر مدل های رفتاری حسابرسان داخلی علی مدرسه دوست^۱ رحمت الله آزاد^۲ شهرام چهار محالی^۳

چکیده:

ویژگیهای شخصیتی افراد می تواند الگوهایی برای پیش بینی رفتار و حالتهای روانی آنان فراهم آورد و تفاوت های فردی مانند جنسیت، عامل مهمی است که نشان میدهد چرا برخی از افراد بهتر از دیگران با شرایط و متغیرهای محیطی کنار می آیند و کمتر دچار تعارض می شوند. ویژگیهای شخصیتی حسابرسان داخلی به سبب نقش آن در تعهدات، وظیفه شناسی و پایبندی به وظایف میتواند در کنار سایر ویژگیها مانند عینیت، مهارت و مراقبت حرفهای حسابرس داخلی، کیفیت گزارشگری مالی را تحت تأثیر قرار دهد. هدف این تحقیق ارائه ارائه الگویی برای کشف تقلب های مالی مبتنی بر مدل های رفتاری حسابرسان داخلی است.

روش مورد استفاده در این تحقیق، میدانی و تحلیل عاملی می باشد. جامعه آماری این تحقیق شامل افراد فعال در حرفه حسابرسی بوده می باشد، و اطلاعات پرسش نامه ای در سال ۱۴۰۳ تکمیل گردیدند. روش مورد استفاده در این تحقیق به صورت ترکیبی بوده است در ابتدا با استفاده از روش گرند تئوری چند وجهی با استفاده از مصاحبه و جستجو در تحقیقات انجام شده در گذشته به شناسایی متغیرهای تحقیق پرداخته شد و با استفاده از شاخص لاوشه عوامل تأثیر گذار نهایی شدند و در نهایت با استفاده از تحلیل عاملی به تجزیه و تحلیل سوالات تحقیق پرداخته شد و در نهایت ارائه الگویی برای کشف تقلب های مالی مبتنی بر مدل های رفتاری حسابرسان داخلی ارائه گردید. نتایج حاصل شده از تحقیق نشان داد که مدل های رفتاری حسابرسان داخلی، فرایندهای روانشناختی موثر بر مدل های رفتاری حسابرسان داخلی و ویژگی های شخصیتی حسابرسان داخلی بر کشف تقلب های مالی تأثیر دارند.

واژگان کلیدی: کشف تقلب های مالی، مدل های رفتاری حسابرسان داخلی

طبقه بندی موضوعی: D21,M40,M42,C52

^۱ گروه حسابداری، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. 0012939358@iaui.ir

^۲ گروه حسابداری، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول) DR.R.azad@azad.ac.ir

^۳ گروه حسابداری، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. sh_chaharmahali@azad.ac.ir

پیدایش شرکت های سهامی منجر به مشکل نمایندگی شد و همچنین طبق تئوری اثباتی هر فردی به دنبال حداکثر کردن منافع و ثروت خویش است. مدیران نیز از این قاعده مستثنا نمی باشند. در نتیجه تحریف در صورت های مالی از این طریق زاده شد و قدمت طولانی دارد. تحریفات صدماتی را در سطح خرد به سرمایه گذاران و سایر ذینفعان و در سطح کلان به اقتصاد وارد مینماید. وجود تحریف انگیزه سرمایه گذاری را از افراد گرفته و سبب کاهش فعالیتهای مولد میشود. همچنین حجم تحریفات یکی از شاخصهای اصلی فساد میباشد که خود مانعی برای سرمایه گذاری به حساب می آید (لمبزدورف^۱، ۲۰۰۳). وجود تحریف در صورتهای مالی باعث کاهش اعتماد عمومی میشود (ولاد و همکاران^۲، ۲۰۱۱) و برگرداندن این اعتماد مستلزم صرف هزینه و زمان زیادی است. همچنین تحریفات کارایی تخصیصی در بازار سرمایه را از بین می برد، یعنی منابع سرمایه گذاری روانه شرکتهای و پروژه هایی که بازده متناسب با ریسک بالاتری ارائه می کنند، نمی شود.

تقلب در سال های اخیر به اشکال مختلف در عرصه های مختلف ملی و بین المللی ظهور و روزه روز رو به افزایش بوده و ضرورت دارد حوزه های مختلف از جمله دانش حسابداری و حسابرسی، با هدف و رویکرد تخصیص بهینه منابع از وقوع تقلب جلوگیری و نسبت به افشای آن اقدام نمایند. تقلب موجب ضایع شدن منابع مالی و غیرمالی جامعه گردیده و بیشک تنزیل سطح رفاه عمومی اجتماعی را به دنبال دارد (رضایی و همکاران^۳، ۱۴۰۳). تقلب، پدیده های است که انحرافات و دستکاری های صورت گرفته در صورت های مالی را شامل می شود و توسط طرف های یک امر مالی انجام شده است. همچنین گزارشگری مالی متقلبانکه که با مواردی همچون تحریف یا تقلب در صورت های مالی سروکار دارد، که در سال های اخیر بسیار مورد توجه سرمایه داران و همچنین خود حسابداران قرار گرفته است. زیرا از یک سوء میزان ریسک سرمایه داران را با توجه به تقلب هایی که در صورت های مالی رخ می دهد را کاهش می دهد و از یک سوء اعتبار حسابداران را زیرسوال می برد (جارد و همکاران^۴، ۲۰۲۱). از این رو حسابرسان داخلی سعی در هرچه محکم تر کردن حسابرسی صورت های مالی بر طبق یک قاعده و اصول محکم دارند تا درصد انحرافات را در گزارش های مالی هرچه بیشتر کاهش دهند. یکی دیگر از عواملی که در تحقیقات روز دنیا در زمینه کشف تقلبات حسابرسی مطرح گردیده است که تاثیر گذار می باشد اثرات مدل های رفتاری افراد شاغل در حرفه حسابرسی داخلی می باشد (جودی و همکاران^۴، ۲۰۲۲). بر این اساس، تحقیق حاضر به ارائه الگویی برای کشف تقلب های مالی مبتنی بر مدل های رفتاری حسابرسان داخلی پرداخته شده است.

این پژوهش با طرح مبانی نظری و پیشینه پژوهش های مرتبط با موضوع و همچنین تبیین روش پژوهش برگرفته از مسئله و مبانی نظری پژوهش ادامه یافته و سپس به تشریح نتایج پرداخته شد و در نهایت نتیجه گیری و پیشنهادها بیان می شود.

۲- مبانی نظری و پیشینه پژوهش

درسالهای اخیر تقلب در شرکتهای منجر به هزینه های هنگفتی شده است. تنها در انگلستان و امریکا میزان تقلبات مالی گزارش شده از میلیاردها دلار سرمی زند، هرچند گفته می شود گزارشات شاید تنها ۱۰ درصد از کل تقلبات را شامل شود. شواهد گویای آن است که موضوع تقلب در شرکتهای مشکلی جدی است. این تقلبات به ویژه هنگامی که مدیران ارشد و کارکنان رده بالای شرکتهای مرتکب آن می شوند،

¹ Lambsdorff, J. G.

² Vlad, M., Tulvinschi, M., & Chiriță, I

³ JaredKoreff,MartinWeisner,Steve G.Sutton

⁴ Jodi L. Gissel , Karla M. Johnstone

معمولاً" زمانی از پرده بیرون می آید که شرکتها به طور غیرمنتظره دچار مشکلات زیادی می شوند. در این زمان است که این پرسش مطرح می گردد که حسابرسان کجا بوده اند؟ (جودی و همکاران^۱، ۲۰۲۲)

همچنین طی چند دهه اخیر تقلب های مالی یافته شده در گزارشات مالی شرکتها، بازار سرمایه کشورهای گوناگون را دستخوش نوسانات شدید کرده است. این تقلبات تأثیر منفی بر بازار سرمایه گذاشته و باعث زیان های بزرگ مالی و از بین رفتن اعتماد به سیستمهای اجتماعی و یا تخریب بنگاه های اقتصادی و اجتماعی میگردد. نکته جدید اینکه سرمایه گذاران و سهامداران هم حساسیت بیشتری به موضوع خطرات تقلب پیدا نموده اند زیرا زیانهای ناشی از تقلبات به طور قابل ملاحظه ای موجب ضررهای مستقیم مالی ناشی از تقلب میگردد. این ضررها موجب ایجاد تصویر نامطلوب همگانی از شرکت شده و در وجهه عمومی آن تأثیر میگذارد. بدین گونه اعتماد سرمایه گذاران و سهامداران به رهبران سازمان و روش مدیریت آن از بین میرود و این حقیقتی است که در کاهش ارزش سازمان تأثیر گذار است. طبق استاندارد ۲۴۰ حسابرسی، تقلب عبارت است از هرگونه اقدام عمدی توسط یک یا چند مدیر اجرایی، نهادهای مدیریتی، کارمندان یا اشخاص ثالث که متضمن فریب برای کسب مزیت غیرمنصفانه یا غیرقانونی باشد. (کمیتة تدوین استانداردهای حسابرسی). تقلبات مالی در گزارشها می تواند اثر مخربی بر شرکت داشته باشد تا جایی که ماهیت شرکت به خطر بیفتد. در بیشتر موارد، دو نقش اساسی برای حسابرسی در نظر گرفته می شود. یکی نقش بازدارندگی و دیگری نقش پالایش و رفع انحرافات و به عبارتی اعتبار بخشیدن به اطلاعات. حسابرسان داخلی باید دانش و تجربه کافی برای شناسایی تقلبات ممکنه را داشته باشند، از مسائل مربوط به خطر تقلب آگاه باشند و از مسئولیت افراد سازمان آگاه باشند و بتوانند اقداماتی را برای رفع یا کاهش احتمال تقلبات مالی انجام دهند (چن و همکاران^۲، ۲۰۲۳). از سوی دیگر، بحث چرخش موسسات حسابرسی جایگاه خود را بیش از پیش در جوامع دانشگاهی، اعضای حرفه حسابداری، حسابرسان و عموم مردم پیدا کرده است. در ابتدا فقط حسابداران و دانشگاهیان به این موضوع پرداختند، اما پس از کشف کلاهبرداری های بزرگ و رسوایی های مالی شرکت هایی مانند انرون و ورلداک در سال های اخیر، نیاز به چرخش حسابرسان و موسسات حسابرسی مورد توجه بسیاری از دولت ها و نهادهای دیگر قرار گرفته است. مانند کمیسیون اتحادیه اروپا، انجمن حسابداران رسمی آمریکا و کمیسیون بورس اوراق بهادار آمریکا قرار گرفتند. (پیرایش و همکاران، ۱۳۹۶). بر این اساس انتظار می رود ساختار واحد حسابرسی داخلی شامل تعداد کارکنان، مدت تصدی، سابقه و مدارک تحصیلی حسابرسان داخلی و مهم تر از همه مدل رفتاری حسابرسان داخلی نیز در شناسایی امکان تقلب در وضعیت مالی واحد حسابرسی داخلی به طور کامل قادر به پیشگیری از تقلب نیست، اما این امکان را دارد که رویه ها و روش های کاری را برای افزایش شانس شناسایی و تفسیر صحیح نشانه های تقلب به کار گیرد. (گیوسپ و همکاران^۳، ۲۰۲۰).

فرآیند حسابرسی ترکیبی از عوامل اقتصادی و اجتماعی است و به استفاده کنندگان از اطلاعات مالی کمک می کند که به صورتهای مالی اتکا کنند که این امر کمک موثری در ایفای مسئولیت پاسخگویی مدیریت است (بخشیان و همکاران، ۱۴۰۳). نقش حسابرسی، افزایش اعتبار و منصفانه بودن اطلاعات ارائه شده در صورت های مالی است. حسابرسی با ایفای نقش خود می تواند بر سودمندی و قابلیت اتکای اطلاعات به عنوان بخشی از ویژگیهای کیفی آن، تأثیرگذار (شجاع و همکاران، ۱۴۰۱). حسابرسی اعم از مستقل و داخلی در هر سازمانی از نظر نظارت و اشتباهاتی که کشف و گزارش می نماید نقش بازدارنده ای داشته و اطمینان می دهد که هیچکس نمی تواند در شرایطی قرار بگیرد که مرتکب تقلب و اشتباه شود و آن را پنهان نماید. در فرآیند تهیه و ارائه گزارشات مالی، حسابرس داخلی به منظور اعتبار بخشیدن به سازمان، امکان کشف و گزارش هرگونه خطا و اعوجاج در گزارش های مالی را فراهم می کند. ضمن همسوسازی هدف حسابرسی داخلی و مستقل، می توان تفاوتها را نیز فهرست کرد. اولاً حسابرس

¹ Jodi L. Gissel , Karla M. Johnstone

² Chen, Y.-H.; Wang, K.-J.; Liu, S.-H

³ Giuseppe

مستقل یک ضرورت قانونی است و مدیریت سازمان آن را ایجاد نمی کند، اما حسابرسی داخلی یک ارزیابی مستقل است که توسط مدیران سازمان ایجاد می شود. (چارلز همکاران^۱، ۲۰۱۳).

نقش حسابرس داخلی در کشف نمودن و گزارش کردن تقلب در شرکت ها موضوعی بحث انگیز می باشد. گزارشات حسابرسان داخلی می تواند در کشف تقلب ها مفید باشد و به همین دلیل بیشترین همکاری برای کاهش شکاف بین انتظارات از عملکرد حسابرس داخلی ضروری است. مطالعات متعدد نشان داده اند در حالی که سیاستمداران، دادگاه ها، نشریات مالی و بسیاری دیگر از حسابرسان انتظار دارند که تقلب را کشف و گزارش کنند. (عبداللطیف^۲، ۲۰۱۶).

با توجه به عوامل خطر تقلب مرتبط با نگرش و توجیه، حسابرسان ممکن است نتوانند با قطعیت و اطمینان از نظرات و اصول اخلاقی افراد اطمینان حاصل کنند. با این حال، در طول انجام فعالیت حسابرسی، حسابرسان ممکن است از موقعیت هایی آگاه شوند که نشان دهنده امکان نگرش یا توانایی برای توجیه و در نظر گرفتن آنها به عنوان خطر تقلب است. برای مثال، تلاش های پیاپی مدیریت برای توجیه سود کم، اعمال نادرست رویه های حسابداری، و روابط تیره با حسابرسان قبلی، ریسک های مرتبط با گزارشگری مالی متقلبانه محسوب می شوند. ترکیب مؤثر ۱۹ ریسک شناسایی شده، کلید طراحی آزمون های حسابرسی مؤثر است. این ترکیب ۱۹ عددی از تشکیل یک مجموعه کلی و مرتبط با کنار هم قرار دادن اجزای جداگانه تشکیل شده است. این همان کاری است که حسابرسان پس از شناخت خطرات باید انجام دهند. به عبارت دیگر حسابرسان پس از شناخت ریسک ها، آنها را کنار هم قرار داده و ترکیب می کنند. اگر چه بیانیه شماره ۹۹ مانند بیانیه قبلی حسابرسان را ملزم به ارزیابی خطر تقلب کرده است، اما یکی از مشکلات حسابرسان در زمینه تقلب با توجه به مندرجات استاندارد قبلی این بود که به اشتباه تصور می کردند که منظور از «ارزیابی» است. توصیف خطر در سطح بالا، متوسط یا پایین است. در بیانیه اخیر، توضیحی در مورد چگونگی تفسیر «ارزیابی» ارائه نشده است. (عبداللطیف، ۲۰۱۶)

همچنین نوع رفتار یکی از مواردی است که معمولاً کارفرمایان هنگام استخدام کارمندان جدید به آن توجه می کنند. علاوه بر تجربه و دانش مالی، هنگام یافتن شغل ایده آل در حرفه حسابرسی باید نوع رفتار مناسبی نیز داشته باشید، این یکی از نکات کلیدی است که نباید نادیده گرفته شود. مدیران مشاغل حسابرسی و مالی اغلب به دنبال کارمندانی هستند که نوع خاصی از رفتار داشته باشند و تناسب بهتری با محیط کار، همکاران و شغل خود داشته باشند. برای ارزیابی کارکنان جدید، با توجه به خدمات حسابرسی که باید در قسمت های مختلف شرکت انجام شود، سوابق کاری و رزومه عملکرد افراد را به همراه نوع رفتاری بررسی می کنند. شاید باور تان نشود اما نوع رفتار غیر از حرفه حسابرسی در جذب شرکت مالیاتی و انجام امور مربوط به خدمات مالیاتی تاثیر دارد (الباوات و همکاران^۳، ۲۰۲۱).

بنابراین، بیشترین اهمیت این تحقیق بررسی تأثیر متغیرهایی است که می توانند بر کشف تقلب مالی تأثیر بگذارند. و در این تحقیق رویکرد اصلی، مدلی برای کشف تقلب های مالی بر اساس مدل های رفتاری حسابرسان داخلی و عوامل تأثیرگذار است.

پیشینه پژوهش:

چن و همکاران^۴ (۲۰۲۳) در پژوهشی با عنوان چگونه ویژگی های شخصیتی و شک و تردید حرفه ای بر کیفیت حسابرس تأثیر می گذارد؟ با استفاده مدل پنج عاملی شخصیت و مدل هارت نشان دادند که تأثیر تعدیل کننده ویژگی های شخصیتی «برون گرایی بر رابطه اشک گرایی حرفه ای با کیفیت حسابرسی معناداری است.

آسار و همکاران^۵ (۲۰۲۳) در پژوهشی با عنوان شواهدی مبنی بر همگن بودن ویژگی های شخصیتی در حرفه حسابرسی، با استفاده از مدل پنج عاملی، تجانس قابل توجهی از ویژگی های شخصیتی را برای

¹ Charles W. Bame-Aldred, Duane M. Brandon, William F. Messier, Jr., Larry E. Rittenberg, and Chad M. Stefaniak

² Abdullatif

³ Albawwat, I. E., Al-Hajaia, M. E., & Al Frijat, Y. S.

⁴ Chen, Y.-H.; Wang, K.-J.; Liu, S.-H

⁵ Asare, Stephen K., Herman van Breuk, Kristina C Demek

حسابرسان در همان نوع شرکت یا سطح تجربه نشان می‌دهند. در مجموع، نتایج نشان می‌دهد که مؤسسات حسابرسی علی‌رغم لفاظی‌ها و ابتکارات اخیرشان تا حد زیادی در سطح شخصیت همگن باقی می‌مانند. مت ریزوان و همکاران^۱ (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان بررسی نقش ویژگی‌های شخصیتی، مهارت‌ها و شایستگی فناوری دیجیتال بر اثر بخشی ارزیابی ریسک تقلب در بین حسابرسان خارجی، نشان دادند که مهارت‌های فناوری دیجیتال و ویژگی‌های شخصیتی و شایستگی به اثر بخشی ارزیابی ریسک تقلب کمک می‌کند.

ساماگیو و فلیچیو^۲ (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان تأثیر شخصیت حسابرس در کیفیت حسابرسی با استفاده از نظریه شخصیت ۵ عاملی نشان می‌دهند که ویژگی‌های توافق‌پذیری، وظیفه‌شناسی و گشودگی به طور مثبت با شک حرفه‌ای حسابرسان مرتبط است، در حالی که وظیفه‌شناسی و روان‌رنجوری بر کاهش شیوه‌های کیفیت حسابرسی تأثیر می‌گذارد.

جودی و همکاران^۳ (۲۰۲۲) در تحقیق خود با عنوان "تحقیق به اشتراک گذاری اطلاعات در حین کشف تقلب‌های حسابرسی در مورد ایمنی روانی" در بین شرکت‌های آمریکایی و با استفاده از تحلیل‌های انجام شده توسط آنها مشخص شد که ایمنی روانی و دانش حسابرسی در کشف تقلب‌های حسابرسی موثر است.

جارد و همکاران^۴ (۲۰۲۱) به بررسی استفاده از تجزیه و تحلیل داده‌ها در حسابرسی‌های تقلب در مراقبت‌های بهداشتی پرداختند. نتایج شواهد تجربی از چگونگی تقویت روابط سیستمی و اپیزودیک قدرت یکدیگر را ارائه می‌دهد، در نتیجه سازمان دولتی را قادر می‌سازد تا تغییرات اجتماعی را اعمال کند که ممکن است از نظر سیاسی بسیار منع‌کننده باشد تا مستقیماً اعمال شود. به طور کلی، نتایج نشان می‌دهد که اثرات بالقوه منفی ناشی از استفاده از تصمیم‌گیری الگوریتمی و تغییر قدرت ناشی از آن وجود دارد، و این اثرات دیدگاه متفاوتی از سطح موفقیت ادعایی حاصل از استفاده حسابرس از تجزیه و تحلیل داده‌ها ایجاد می‌کند.

البوات و همکاران^۵ (۲۰۲۱) به بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیتی حسابرسان داخلی، اثربخشی حسابرسی داخلی و کیفیت گزارشگری مالی در اردن پرداختند. نتایج نشان داد که همه ویژگی‌های شخصیتی بررسی شده حسابرسان داخلی به جز ویژگی برون‌گرایی، تأثیر چشمگیری بر عملکرد حسابرسی داخلی دارد. همچنین ویژگی‌های شخصیتی از طریق اثربخشی عملکرد حسابرسی داخلی، بر کیفیت گزارشگری مالی تأثیر غیرمستقیم دارد. حسابرسان داخلی با نمرات بالا در تجربه ثبات عاطفی و ویژگی‌های وظیفه‌شناسی می‌توانند از مهمترین عوامل مؤثر در عملکرد حسابرسی باشند.

وان کوجاک و همکاران^۶ (۲۰۲۰) به بررسی مدل‌های رفتاری حسابرسان در هلند و تفاوت آن با سایر متخصصان پرداختند. در این پژوهش از مدل پنج عاملی نئو که شامل مدل‌های رفتاری گشودگی تجربه، ثبات عاطفی، وظیفه‌شناسی، برون‌گرایی و موافقت‌پذیری است، استفاده کردند. بر این اساس این فرضیه مطرح می‌شود که آیا ویژگی‌های شخصیتی حسابرسان با سایر متخصصان تفاوت دارد یا نه فرضیه‌های مربوط به هر یک از پنج عامل برای حسابرسان داخلی و سایر متخصصان در هلند آزمون شد. نتایج نشان داد از نظر چهار ویژگی شخصیتی، شخصیت حسابرس با سایر متخصصان تفاوت معناداری دارد. فقط تیپ توافق‌پذیری تفاوت معنی‌داری را نشان نمی‌دهد.

دنيس و همکاران^۷ (۲۰۱۸) در تحقیقی با عنوان یک آزمایش میدانی طبیعی که نقش مشترک رهبری شریک حسابرسی و دانش زیردستان در طوفان فکری تقلب را بررسی کردند. تحقیقات نشان می‌دهد که رهبری شریک حسابرسی برای دستیابی به اهداف طوفان فکری تقلب بسیار مهم است. آنها بیان داشتند

¹ Mat Ridzuan, Nurul Izzaty, Jamaliah Said, Fazlida Mohd Razali, Dewi Izzwi Abdul Manan, and Norhayati Sulaiman

² Samagaio, António, Teresa, Felício

³ Jodi L. Gissel, Karla M. Johnstone

⁴ Jared Koreff, Martin Weisner, Steve G. Sutton

⁵ Albawwat, I. E., Al-Hajaia, M. E., & Al-Frijat, Y. S.

⁶ Van Kuijk, B., and V. Paresi

⁷ Sean A. Dennis, Karla M. Johnstone

که چگونه رهبری شریک و دانش فرعی به طور مشترک بر فرآیندها و نتایج طوفان فکری تأثیر می‌گذارند. آنها یک آزمایش میدانی طبیعی انجام دادند که رهبری شریک را در طول جلسات طوفان فکری واقعی دستکاری می‌کند تا از تفاوت‌های طبیعی در سطوح دانش مدیران در مقابل افراد ارشد استفاده کند. طراحی آنها اجازه می‌دهد تا بررسی کنند که چگونه تفاوت‌های دانش در سازمان بر قضاوت‌ها در مورد تعهدات واقعی تأثیر می‌گذارد، در نتیجه استنتاج‌های واقع بینانه منحصربه‌فردی درباره رهبری شریک در طوفان فکری تعاملی تسهیل می‌کند. آنها دریافتند که رهبری متمایز از کیفیت، بازنمایی ذهنی ریسک تقلب را برای افراد ارشد بهبود می‌بخشد، اما نه مدیران. مطابق با تئوری در مورد مدل‌های ذهنی مشترک، این تغییرات به نوبه خود با پاسخ‌های خطر تقلب برنامه‌ریزی شده تیم مشارکت همراه است. تحلیل‌های بیشتر نشان می‌دهد که درخواست‌های رهبری برای افراد ارشد نسبت به مدیران نسبتاً جدیدتر است و از این ایده حمایت می‌کند که افراد ارشد نسبت به مدیران فضای بیشتری برای بهبود در بازنمایی ذهنی خود دارند.

عبداللطیف^۱ ۲۰۱۶ در پژوهشی با عنوان تأثیر عوامل خطر تقلب بر تعدیل فرآیند حسابرسی، روش شناسایی خطر تقلب، اهمیت عوامل خطر تقلب و واکنش حسابرسان به وجود عوامل خطر تقلب و تعدیل فرآیند حسابرسی و نتایج تحقیق حاکی از آن است که اهمیت تعدیل فرآیند حسابرسی به اهمیت عوامل خطر تقلب موجود بستگی دارد و مهم‌ترین عوامل خطر تقلب مربوط به ویژگی‌های مدیریت و کم‌اهمیت‌ترین ریسک تقلب است. عوامل مرتبط با مشکلات در وضعیت مالی و نتایج تحلیل عاملی عوامل خطر تقلب را در چهار دسته شامل تغییرات در ماهیت، مقدار، زمان بندی و تغییرات در تیم حسابرسی دسته بندی می‌کند.

رشیدی ۱۴۰۲ به بررسی نقش کیفیت حسابرسی در کشف تقلب: دیدگاه صاحبکاران و حسابرسان پرداخت. نتایج نشان می‌دهد که بین دیدگاه حسابرسان و صاحبکاران نسبت به توانایی فردی حسابرسان در قبال کشف تقلب تفاوت معناداری وجود دارد.

یاری فرد و همکاران ۱۴۰۲ به بررسی تقلب، کیفیت حسابرسی داخلی و عملکرد سازمانی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. بر طبق نتایج و با توجه به فرضیات مدل تحقیق و مدل سازی معادلات ساختاری در نرم افزار اسمارت پی ال اس پیاده سازی و مدل سازی شد که تحلیل نتایج حاکی از مدل متناسب و تأثیرگذاری خوب متغیرها بوده است. طبق نتایج به دست آمده در برازش مدل تمام متغیرها در تمام حوزه‌ها مقدار روایی و پایایی مناسبی در مدل کسب نمودند. همچنین در اثرات کلی مدل نشان داده شد که تأثیر تمامی مولفه‌های تحقیقات تقلب، شفافیت اطلاعات حسابداری، کیفیت حسابداری داخلی، اثربخشی مالی، حاکمیت شرکتی و عملکرد سازمانی، معنی دار می‌باشد. با بررسی نقش متغیرهای پژوهش، مشاهده شده است تأثیر متغیرهای میانجی شفافیت اطلاعات حسابداری، کیفیت حسابداری داخلی، اثربخشی مالی بر عملکرد سازمانی مقدار بالایی است.

مهنانی ۱۴۰۱ به بررسی رابطه بین ریسک حسابرسی و مثلث تقلب در حسابرسی مالی پرداخت. مهمترین و ارزشمندترین خدمت حرفه حسابرسی، اظهار نظر مستقل در مورد مطلوب بودن وضعیت مالی و گزارش نتایج به علاقمندان می‌باشد. امروزه حسابرسان مسئول هستند در زمینه تعیین و ارزیابی ریسک‌های خود در طول عملیات حسابرسی، ۳ شرط (۱- فشار/ تشویق، ۲- فرصت، ۳- نگرش) باید در مدل ارزیابی ریسک مورد توجه و تفسیر قرار گیرند. این الزامات اخلاقی شامل اصول اخلاقی مربوط به صداقت، بی طرفی، شایستگی، مراقبت حرفه‌ای، رازداری، رفتار حرفه‌ای، اصول و مقررات حرفه‌ای است.

عبداللهی و همکاران ۱۳۹۹ به بررسی تأثیر انعطاف پذیری کارکنان بر رابطه عملکرد حسابرسی داخلی و تقلب در صورتهای مالی پرداختند. نتایج نشان داد که بین عملکرد حسابرسی داخلی و تقلب در صورتهای مالی رابطه منفی و معنی داری وجود دارد. همچنین، انعطاف پذیری کارکنان رابطه عملکرد حسابرسی داخلی و تقلب در صورتهای مالی را به صورت منفی و معنی داری تعدیل می‌کند. دانش افزایی: بر اساس یافته‌ها، منابع انسانی سازمانی می‌توانند بر میزان تقلب در صورت‌های مالی سازمان تأثیر گذار باشند.

دریایی و همکاران ۱۳۹۸ به بررسی ویژگی‌های شخصی و تمایل به گزارش اخلاقی تقلب در حرفه حسابرسی پرداختند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که جنسیت با گزارش اخلاقی تقلب رابطه معنادار و منفی دارد. به عبارت دیگر، در مقایسه با مردان، زنان تمایل کمتری به گزارش تقلب در حرفه حسابرسی

¹ Abdullatif

دارند. سایر نتایج این تحقیق نشان می دهد که بین تحصیلات، سابقه کار و رتبه شغلی با گزارش اخلاقی تقلب رابطه معناداری وجود ندارد. همچنین شواهد پژوهشی نشان می دهد که درک و درک زنان از مسئولیت فردی، هزینه ها و پیامدهای اقدامات مشکوک گزارش موارد تقلب و تخلف بیش از مردان در حرفه حسابرسی است. بر اساس یافته های این تحقیق، جنسیت حسابرسان مهم ترین متغیر مؤثر بر گزارش تقلب و خطاهای کاری است. این نشان می دهد که جنسیت عامل مهمی در قضاوت و تصمیم گیری حسابرسان است. از آنجایی که اصول اخلاقی از اصول مهم در حرفه حسابرسان است، زنان نیز باید در تدوین این اصول مشارکت داشته باشند و سیاستگذاران حرفه حسابرسان باید این امکان را فراهم کنند.

۳- سوال های پژوهش:

۱. مدل های مختلف رفتاری حسابرسان داخلی چگونه هستند؟
۲. چه عواملی بر مدل های مختلف رفتاری حسابرسان داخلی تاثیر گذار می باشد؟
۳. آیا مدل های مختلف رفتاری حسابرسان داخلی بر کشف تقلبات مالی تاثیر گذار می باشد؟
۴. چه عواملی بر کشف تقلبات مالی تاثیر گذار است؟

۴- روش پژوهش:

پژوهش حاضر از نظر هدف توسعه ای و به لحاظ ماهیات اکتشافی است. روش پژوهش داده بنیاد می باشد. جامعه آماری شامل خبرگان، مدیران، مشاوران و صاحب نظران در امور حسابرسان داخلی بود. ابزار گردآوری داده ها مصاحبه نیمه ساختاریافته بود. برای نمونه گیری در این بخش از روش نمونه گیری هدفمند و گلوله برفی استفاده شد که طی مصاحبه نیمه ساختاریافته با خبرگان بعد از ۲۷ نفر پژوهشگر به اشباع نظری دست یافت. اما برای رعایت احتیاط با ۳ نفر دیگر از خبرگان هم مصاحبه را ادامه داد تا از تکرار و اشباع نظر مطمئن شد و با ۳۰ نفر خبره مصاحبه را خاتمه داد، و پرسشنامه به شیوه های مختلف حضوری ویا پست الکترونیک برای آنها ارسال گردید. پی گیری مستمری انجام گردید تا پرسشنامه ها عودت گردد. در نهایت تعداد ۲۵ پرسشنامه سالم در تحلیل مورد استفاده قرار گرفت. جهت کدگذاری پژوهشگر در مرحله اول به گونه ای در داده ها غرق شد که با عمق و غنای محتوای داده ها کاملاً آشنا شود در مرحله دوم کدهای اولیه ایجاد شد. بدین منظور فهرستی اولیه از ایده های موجود در داده ها و نکات جالب آنها تهیه شد. بعد از اینکه همه داده ها کدگذاری اولیه و گردآوری شدند فهرستی طولانی از کدهای مختلف در مجموعه داده ها شناخته شدند. در مرحله سوم بر تحلیل در سطحی بالاتر از کدها تمرکز شد. کدهای مختلف در قالب گویه مرتب شدند و همه داده های کدگذاری شده مرتبط با هر یک از گویه شناسایی و گردآوری شدند. در مرحله چهارم به ترسیم شبکه گویه پرداخته شد. در این مرحله مشخص شد برخی گویه پیشنهاد شده واقعاً گویه نیستند؛ یعنی یا داده های کافی وجود نداشت یا داده های آن خیلی متنوع بودند. برخی گویه هم با یک دیگر هم پوشانی داشتند. در مرحله پنجم پژوهشگر به شبکه گویه رضایت بخش و قابل قبول دست یافت. گویه به دست آمده تعریف و تعدیل و داده ها بر اساس آنها تحلیل شدند. در نهایت در مرحله ششم بعد از اینکه مجموعه کاملی از گویه نهایی به دست آمد، به تحلیل و تدوین گزارش نهایی پرداخته شد. برای پاسخگویی به سؤالات پژوهش و شناخت ابعاد و مؤلفه های تشکیل دهنده الگوی بهینه و کاربردی فناوری اطلاعات در حسابرسان با رویکرد عمل گرایانه، چندین سؤال برای مصاحبه تهیه شد. برای حصول اطمینان از روایی داده های کیفی از دو راهبرد استفاده شد: ۱. تحلیل و بازبینی توسط مشارکت کنندگان در پژوهش و ۲. تحلیل و بازبینی توسط افراد مطلع و کثرت گرایی (چندسویه نگری)، برای تأیید صحت داده ها و کدهای استخراج شده، کدگذاری اولیه هر مصاحبه به مصاحبه شونده برگردانده شد تا اصلاح و تأیید شود. در نهایت کدها و طبقات و مدل استخراج شده جهت تأیید، در اختیار تعدادی از خبرگان حرفه حسابرسان قرار گرفت. برای تجزیه و تحلیل داده های کیفی از روش تحلیل گویه به صورت کدگذاری سه مرحله ای استفاده شد. برای افزایش پایایی پژوهش، فرایند مصاحبه و تحلیل داده ها و استخراج مقولات بر مبنای کدگذاری به صورت روشمند انجام شد؛ بدین صورت که متن مصاحبه ضبط شد و همان روز کلمه به کلمه روی کاغذ تایپ شد و به عنوان داده اصلی تحقیق مورد استفاده قرار گرفت. کدهای استخراج شده که در حقیقت معنای عبارات مهم حاصل از گفته های مشارکت کنندگان هستند بر اساس تشابه و تناسب موضوع در یک دسته قرار داده شدند و با مقایسه طبقات و زیر طبقات درونمایه ها و مقوله های انتزاعی

استخراج شدند با توجه به متن مصاحبه ها و دسته بندی استقرایی، گویه پایه و اصلی و فراگیر شکل گرفتند و در نهایت، با بازبینی و چندسویه نگری، مدل توسط مشارکت کنندگان و خبرگان به روش کیفی استخراج و نهایی شد.

۵- یافته های پژوهش:

یافته های پژوهش حاضر حاصل تجزیه و تحلیل داده هایی است که از مصاحبه شوندگان به دست آمد. بدین منظور در گام اول برای استخراج گویه های پایه تک تک مصاحبه های ضبط شده چند بار گوش داده شد و پس از تایپ گویه های مربوط به هر مصاحبه استخراج شد. در گام دوم با استفاده از تحلیل متن مصاحبه ها گویه هایی که نشان دهنده رابطه بین متغیرهای مختلف بودند شناسایی شدند. بر این اساس ۷۲ گویه از متن مصاحبه ها به دست آمد.

جدول شماره ۱ نمونه ای از دسته بندی گویه های شناسایی شده

گویه اصلی	ردیف	گویه فرعی
مدل های رفتاری حسابرسان داخلی	۱	ENFP: این مدل های رفتاری به دلیل تمایل ذاتی آنها به الهام بخشی و ایجاد انگیزه، «مدافع و حامی» خوانده می شوند. شخصیت مهربان و دلسور در کنار طبیعت اخلاق مدار آنها موجب شده به ارزش ها کاملاً پایبند بوده و نقش بسیار مثبتی را در حرفه خود ایفا کنند. شناخت مدل های رفتاری هم برای کارفرمایان و هم برای متخصصان حوزه منابع انسانی در جهت افزایش توانمندی های بالقوه هر یک از کارکنان بسیار مفید است. کارکنان با مدل های رفتاری مختلف نقاط ضعف و قوت مختلفی را برای سازمان ها به همراه می آورند. به این خاطر شناخت مدل های رفتاری متقاضیان و کارکنان بر اساس تست mbti بسیار مورد استفاده مدیران استخدامی در سطح دنیا است.
	۲	ESTJ: این مدل های رفتاری نوعاً افرادی وابسته، ساختار مند و عملگرا هستند که اینها ویژگی های خوبی برای یک حسابرس است. این افراد تمایل بیشتری به برون گرایی، حس و منطق قوی و انضباط در کارها دارند. مدل های رفتاری ESTJ تاکید زیادی بر واقعیت (نه تئوری ها) داشته، سازگار و هوشیار هستند و می توانند رهبران خوبی باشند.
	۳	ISTJ: این مدل های رفتاری «بازرس» هستند. آنها بسیار وظیفه گرا، مراقب، با وجدان و محترم اند. این ویژگی ها برای یک حسابدار که باید فردی مسئول و قابل اعتماد باشد، لازم است.
	۴	ESFJ: شخصیت این افراد مهربان، دوست و قابل اعتمادند. آنها افرادی اجتماعی اند که برای کار تیمی ارزش قائل بوده و از خدمت به دیگران لذت می برند. به همین دلیل به این مدل های رفتاری «حمایت کننده» می گویند. آنها بسیار سازگار بوده و تمایل زیاد آنها به رعایت سنت ها و قوانین یک ویژگی کلیدی شان برای یک حسابدار بودن است.
	۵	ISFJ: شخصیت ISFJ عموماً آرام، حامی و حساس هستند. این افراد که به «محافظ» معروفند تمایل بیشتری به درون گرایی داشته، به جزئیات توجه کافی داشته و با پشتکار خوبی به دیگران خدمت می کنند.
	۶	ENFJ: این نوع مدل های رفتاری را به عنوان «مربی» می شناسند. چون افرادی که این دوره را گذرانده باشند حامی و مثبت اندیش بوده و به با دیگران به خوبی ارتباط برقرار خواهند کرد. آنها معمولاً به طور طبیعی تمایل دارند تا دیگران را هدایت کنند و با آنان ارتباط برقرار کنند و برای موفقیت بالقوه ی جمع تلاش کنند و رهبری گروهی را به عهده بگیرند.
	۷	روانرنجور

گویه اصلی	ردیف	گویه فرعی
فرایندهای روانشناختی موثر بر مدل های رفتاری حسابرسان (داخلی)	۸	برونگرا
	۹	انعطاف پذیر
	۱۰	توافق پذیر
	۱۱	وظیفه شناس
	۱۲	مسئولیت پذیر و باوجدان
	۱۳	پذیرا(پذیرش تجربه های جدید)
	۱۴	سازگاری(موافق بودن)
	۱۵	ثبات هیجان
	۱۶	مغز متفکر
	۱۷	فرمانده بودن
	۱۸	شهودی- منطقی
	۱۹	حسی-منطقی
ویژگی های شخصیتی حسابرسان داخلی	۲۰	ویژگی گشودگی به تجربه
	۲۱	جامعه پذیری
	۲۲	وظیفه شناسی
	۲۳	محتاط در تصمیم گیری
	۲۴	مسئولیت پذیری
	۲۵	حسی
	۲۶	ادراکی
	۲۷	قضاوتی
	۲۸	منطقی
	۲۹	نوآوری گرایی
	۳۰	جهت گیری فکری در مقابل عمل
	۳۱	خود انعکاس
	۳۲	گشودگی برای تغییر
	۳۳	ویژگی ثبات عاطفی
	۳۴	اعتماد به نفس
	۳۵	حساسیت به استرس
	۳۶	مقاومت در برابر ناامیدی
	۳۷	رویکرد سیستماتیک
	۳۸	خود انضباطی
	۳۹	انگیزه

گویه اصلی	ردیف	گویه فرعی
	۴۰	عقاید و دیدگاه ها
	۴۱	اشتیاق
	۴۲	انرژی
	۴۳	تخیل
	۴۴	هشیاری نسبت به خود
	۴۵	شتاب زدگی
	۴۶	ذهن پرسشگر
	۴۷	آسیب پذیری
	۴۸	فعال بودن
	۴۹	معاشرتی بودن
	۵۰	خوشتن داری و نظم درونی
	۵۱	تلاش برای موفقیت
	۵۲	کفایت و شایستگی
	۵۳	تواضع
	۵۴	نوع دوستی
	۵۵	رک گویی و سادگی
	۵۶	هیجان خواهی
کشف تقلبات مالی	۵۷	کسب شواهد
	۵۸	قضاوت
	۵۹	درک متقابل
	۶۰	نفوذ مدیریت
	۶۱	عزت نفس حسابرس
	۶۲	فهم میان فردی
	۶۳	کنترل های داخلی
	۶۴	ویژگی های عملیاتی
	۶۵	وجود وجدان کاری
	۶۶	تحقیق برای کسب شواهد
	۶۷	خواست و اراده واقعی مدیران برای کشف تقلب
	۶۸	افزایش دقت سیستم های اطلاعاتی

گویه اصلی	ردیف	گویه فرعی
	۶۹	وجود اظهارنظر تعدیل شده حسابرسی
	۷۰	وجود تعدیلات سنواتی با اهمیت
	۷۱	صورتهای مالی تجدید ارائه شده در مورد موجودی ها
	۷۲	برنامه ریزی مدیران برای دریافت اطلاعات از منابع اطلاعاتی قوی و سیستم های مالی هوشمند جهت شناسایی تقلبات مالی

منبع: یافته های پژوهشگر

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

یکی از مهم ترین بخش های هر پژوهش، دسته بندی اطلاعات و آزمون فرضیه ها و تجزیه و تحلیل و تفسیر نتایج است. موضوع آمار توصیفی بیان دقیق و کامل و نظام دار داده های تجربی و نتایج عینی پژوهش و موضوع آمار توصیفی، تفسیر و تعیین میزان اهمیت و اعتبار آنها است. در این پژوهش نیز اطلاعات گردآوری شده پس از تبدیل به ارقام و استخراج مقادیر متغیرها با استفاده از آمار توصیفی تجزیه و تحلیل شده و با استفاده از آمار استنباطی و آزمون پرسش های پژوهش در مورد تایید یا رد پرسش های پژوهش تصمیم گیری شده است. در بخش های توصیفی ابتدا داده های هر یک از سوال های جمعیت شناختی پرسش نامه دسته بندی و تجزیه و تحلیل شده است. در بخش استنباطی با استفاده از نرم افزار PLS تجزیه و تحلیل شده است.

آمار توصیفی و جمعیت شناختی

خلاصه نتایج جمعیت شناختی پژوهش در جدول ۲ ارائه شده است. در بین پاسخ دهندگان ۹۴ نفر مرد و ۴۶ نفر زن بودند که بیشترین درصد فراوانی را مردان با بیش از ۶۷.۱۴ درصد به خود اختصاص دادند. از نظر سابقه خدمتی، بیشترین فراوانی مربوط به طبقه ۱۰ تا ۲۰ سال با ۴۰.۰۰ درصد و کمترین فراوانی مربوط به طبقه کمتر از ۵ سال با ۲.۱۴ درصد بوده است. اکثر پاسخ دهندگان حسابرسی داخلی شرکتها (۶۱.۴۳ درصد) بوده اند. اکثر پاسخ دندگان شاغل در حسابرسی داخلی شرکتها یعنی ۴۹.۲۹ درصد بوده اند.

جدول ۲ ویژگیهای جمعیت شناختی پاسخ دهندگان

متغیر	طبقه	فراوانی	درصد	متغیر	طبقه	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۹۴	۶۷.۱۴%	رشته تحصیلی	حسابرسی	۴۰	۲۸.۵۷%
	زن	۴۶	۳۲.۸۶%		حسابداری	۱۰۰	۷۱.۴۳%
میزان تحصیلات	کارشناسی	۱۸	۱۲.۸۶%	محل اشتغال	موسسات حسابرسی	۳۵	۲۵.۰۰%
	کارشناسی ارشد	۴۸	۳۴.۲۹%		حسابرسی داخلی شرکتها	۶۹	۴۹.۲۹%
	دانشجوی دکتری	۲۹	۲۰.۷۱%		دانشگاه ها	۳۶	۲۵.۷۱%
	دکتری	۴۵	۳۲.۱۴%	سابقه خدمت	کمتر از ۵ سال	۳	۲.۱۴%
شغل	حسابرسی داخلی	۸۶	۶۱.۴۳%		بین ۵ تا ۱۰ سال	۳۶	۲۵.۷۱%
	حسابرسی مستقل	۱۸	۱۲.۸۶%		بین ۱۰ تا ۲۰ سال	۵۶	۴۰.۰۰%
	استاد دانشگاه	۳۶	۲۵.۷۱%		بیشتر از ۲۰ سال	۴۵	۳۲.۱۴%
جمع هر طبقه		۳۰	۱۰۰%	جمع هر طبقه		۳۰	۱۰۰%

منبع: یافته های پژوهشگر

اطلاعات مربوط به آمار توصیفی متغیرها در جدول ۳ نشان داده شده است. همانگونه که ملاحظه میشود بیشترین میانگین پاسخ افراد به مؤلفه اثر فناوری اطلاعات بر نمونه گیری حسابرسی برابر ۴.۶۲۴

و کمترین میانگین پاسخ افراد به مؤلفه اثر فناوری اطلاعات بر عوامل مرتبط با برنامه هاوسپاست های عملکرد حرفه ای حسابرسی برابر ۳.۷۴۸ است.

جدول ۳ آمار توصیفی متغیرها

مؤلفه	میانگین	انحراف استاندارد	چولگی	کشیدگی
مدل های رفتاری حسابرسان داخلی	۳/۸۹۴	۰/۶۵۸۳۴	۰/۳۷۴	۱/۲۰۴
فرایندهای روانشناختی موثر بر مدل های رفتاری حسابرسان داخلی	۳/۷۴۵	۰/۶۰۴۲	۰/۳۹۱	۱/۳۶۲
ویژگی های شخصیتی حسابرسان داخلی	۳/۸۲۲	۰/۵۸۷۴	۰/۳۵۲	۱/۳۰۷
کشف تقلبات مالی	۴/۱۰۴	۰/۶۰۱۷	۰/۴۲۰	۱/۳۱۹

منبع: یافته های پژوهشگر

آمار استنباطی پژوهش

روایی و پایایی

پایایی سازه معیاری است برای تعیین سازگاری درونی متغیرهای آشکار. به این معنی که اگر عدد بزرگی برای آن محاسبه شود به این معناست که تمام معیارها به طور سازگاری نشان دهنده موضوع واحدی هستند. این معیار به مفهوم آلفای کرونباخ نیز شباهت دارد. پایایی بر مبنای مربع مجموع بارهای عاملی یک سازه بیان می گردد. این مقدار بر اساس منابع معتبر باید بزرگتر از ۰/۷ باشد تا بتوان ادعا کرد، سازگاری درونی میان داده ها وجود دارد.

جدول شماره ۴ پایایی ترکیبی و آلفای کرونباخ

پایایی ترکیبی	آلفای کرونباخ	
۰/۷۸۸	۰/۷۷۴	مدل های رفتاری حسابرسان داخلی
۰/۷۶۵	۰/۸۵۴	فرایندهای روانشناختی موثر بر مدل های رفتاری حسابرسان داخلی
۰/۷۹۹	۰/۷۹۵	ویژگی های شخصیتی حسابرسان داخلی
۰/۷۶۵	۰/۷۹۹	کشف تقلبات مالی

منبع: یافته های پژوهشگر

همانطور که در جدول بالا ملاحظه می شود کلیه مقادیر پایایی ترکیبی و ضریب آلفای کرونباخ بالای ۰/۷ می باشد در نتیجه پایایی ابزار تأیید گردید و از اعتبار بالای پرسشنامه حکایت داشتند.

جدول شماره ۵ نتایج میانگین واریانس های استخراجی (AVE)

نتایج میانگین واریانس های استخراجی	مؤلفه
۰/۷۴۵	مدل های رفتاری حسابرسان داخلی
۰/۷۱۲	فرایندهای روانشناختی موثر بر مدل های رفتاری حسابرسان داخلی
۰/۸۰۴	ویژگی های شخصیتی حسابرسان داخلی
۰/۷۹۸	کشف تقلبات مالی

منبع: یافته های پژوهشگر

همانطور که در جدول نشان داده شده است تمامی مقادیر میانگین واریانس های استخراجی تقریباً از مقدار ۰/۵ بالاتر هستند، در نتیجه دومین شرط روایی همگرا نیز تأیید گردید.

جدول شماره ۶ نتایج ضریب تعیین R2، اندازه اثر F2 و معیار پیش بینی کننده ی Q2

مؤلفه	R2	F2	Q2
مدل های رفتاری حسابرسان داخلی	۰/۶۶۷	۰/۲۷۷	۰/۳۸۴
فرایندهای روانشناختی موثر بر مدل های رفتاری حسابرسان داخلی	۰/۶۷۲	۰/۲۸۲	۰/۳۷۵
ویژگی های شخصیتی حسابرسان داخلی	۰/۷۰۵	۰/۲۹۶	۰/۳۶۸
کشف تقلبات مالی	۰/۷۱۵	۰/۲۷۵	۰/۳۵۲

منبع: یافته های پژوهشگر

برای برازش مدل درونی از ضرایب مسیر، R^2 ، $F2$ ، $Q2$ استفاده می شود ضرایب مسیر در آزمون فرضیات بررسی شده است. ضریب تعیین نشان می دهد ارتباط قوی بین متغیرهای تحقیق وجود دارد. اندازه اثر یا $F2$ به معنای توان تبیین کنندگی مدل می باشد و رابطه ی بین سازه های مدل را تعیین می کند که مقادیر $0/02$ ، $0/15$ و $0/35$ به ترتیب نشان از اندازه تأثیر کوچک، متوسط و بزرگ یک سازه بر سازه دیگر دارد. که توان پیش بینی کنندگی تمامی مدل های این تحقیق در رده بزرگ قرار دارند. شاخص دیگری که در این مرحله مورد بررسی قرار می گیرد شاخص توان پیش بینی کنندگی $Q2$ مدل می باشد که درصد واریانس شاخص ها را در بین سایر شاخص های یک متغیر نشان می دهد. $Q2$ بالا نشان دهنده قدرت پیش بینی بالای مدل است.

جدول شماره ۷ شاخص های برازش مدل اصلی پژوهش

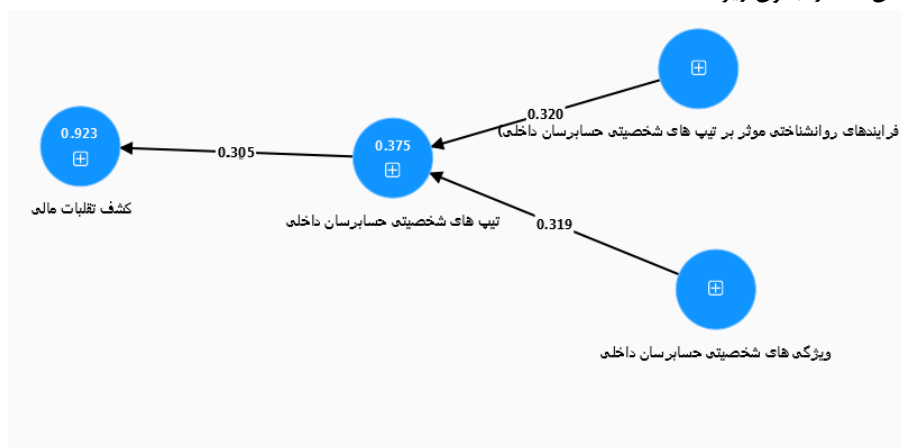
شاخص های برازش	کمیت عامل اول	کمیت عامل دوم	کمیت عامل سوم	کمیت عامل چهارم	مقدار مطلوب
شاخص SRMR	۰/۰۳	۰/۰۴	۰/۰۴	۰/۰۳	کمتر از ۰/۰۸
شاخص rms Theta	۰/۱۰۲	۰/۰۹۸	۰/۰۹۹	۰/۰۹۹	کمتر از ۰/۱۲
شاخص NFI	۰/۹۳۶	۰/۹۴۵	۰/۹۵۵	۰/۹۳۴	بیشتر از ۰/۹

منبع: یافته های پژوهشگر

همانطور که در جدول مشخص است کلیه مقدار به دست آمده برای شاخص های برازش در حد قابل قبولی می باشند بر این اساس برازش کلیت مدل تأیید گردید.

مدل نهایی کشف تقلب های مالی مبتنی بر مدل های رفتاری حسابرسان داخلی

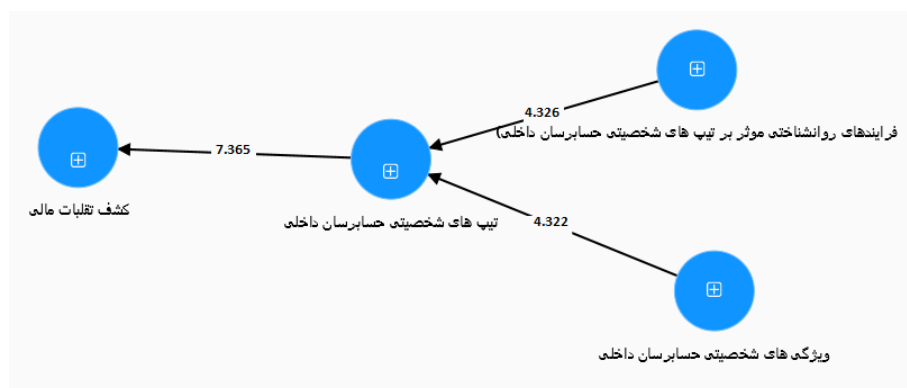
با توجه به مطالب ذکر شده در بالا عوامل اصلی تأثیر گذار بر مدل کشف تقلب های مالی مبتنی بر مدل های رفتاری حسابرسان داخلی شامل مدل های رفتاری حسابرسان داخلی، فرایندهای روانشناختی موثر بر مدل های رفتاری حسابرسان داخلی و ویژگی های شخصیتی حسابرسان داخلی بوده است. نتایج مربوط به عوامل تأثیر گذار در دو حالت ضرایب استاندارد و ضرایب معناداری در زیر ارائه گردیده است و با توجه به نتایج این دو حالت که در شکل های زیر مشخص می باشند و همچنین خلاصه این دو شکل که در جدول زیر آمده است.

منبع: یافته های پژوهشگر

نمودار ۱ نتایج مدل کشف تقلب های مالی مبتنی بر مدل های رفتاری حسابرسان

داخلی در حالت معناداری

منبع: یافته های پژوهشگر

نمودار ۲ نتایج تحقیق مدل کشف تقلب های مالی مبتنی بر مدل های رفتاری

حسابرسان داخلی در حالت استاندارد

جدول ۸ خلاصه نتایج مدل کشف تقلب های مالی مبتنی بر مدل های رفتاری حسابرسان داخلی در حالت استاندارد

مولفه	ضریب مسیر	مقدار تی	سطح معنی داری
مدل های رفتاری حسابرسان داخلی	۰/۳۰۵	۷/۳۶۵	۰/۰۰۰
فرایندهای روانشناختی موثر بر مدل های رفتاری حسابرسان داخلی	۰/۳۲۰	۴/۳۲۶	۰/۰۰۰
ویژگی های شخصیتی حسابرسان داخلی	۰/۳۱۹	۴/۳۲۲	۰/۰۰۰

منبع: یافته های پژوهشگر

همانطور که نتایج نشان داده است اثر مدل های رفتاری حسابرسان داخلی بر کشف تقلبات مالی رابطه مثبت و معنادار دارای ضریب مسیر ۰/۳۰۵ و دارای ضریب تی به مقدار ۷/۳۶۵ می باشد، اثر فرایندهای روانشناختی موثر بر مدل های رفتاری حسابرسان داخلی (بر مدل های رفتاری حسابرسان داخلی رابطه مثبت و معنادار دارای ضریب مسیر ۰/۳۲۰ و دارای ضریب تی به مقدار ۴/۳۲۶ می باشد، اثر ویژگی های شخصیتی حسابرسان داخلی بر مدل های رفتاری حسابرسان داخلی رابطه مثبت و معنادار دارای ضریب مسیر ۰/۳۱۹ و دارای ضریب تی به مقدار ۴/۳۲۲ می باشد دارای سطح معنی داری آماره t کمتر از ۵ صدم می باشند، لذا با اطمینان بالای ۹۵ درصد می توان گفت که مدل های رفتاری حسابرسان داخلی، فرایندهای روانشناختی موثر بر مدل های رفتاری حسابرسان داخلی و ویژگی های شخصیتی حسابرسان داخلی بر کشف تقلب های مالی تاثیر دارد.

۶- بحث و نتیجه گیری:

هدف اصلی از انجام این تحقیق ارائه الگویی برای کشف تقلب های مالی مبتنی بر مدل های رفتاری حسابرسان داخلی بوده است. فرض سنتی در مورد حسابرسی این است که حسابرس اطلاعات را به صورت عینی و مستقل پردازش می کند. با این حال، اسمیت پیشنهاد می کند که این امر واقع بینانه نیست زیرا هر فرد برای انجام وظایفی مانند جستجوی اطلاعات، قضاوت و گزارش، رویکرد خود را اتخاذ می کند. علیرغم قصد حسابرس مبنی بر عملکرد عینی و مستقل مطابق با استاندارد های حرفه ای، تأثیر ویژگی های شخصی به طور غیرقابل انکاری وجود دارد و بر قضاوت حسابرس تأثیر می گذارد. به طور کلی پذیرفته شده که عملکرد قضاوت تحت تأثیر شخصیت و ظرفیت های شناختی پردازنده اطلاعات است. بنابراین، تمرکز در تحقیقات بر روی شخصیت حسابرسان داخلی تعجب آور نیست. با توجه به روند رو به افزایش رویکرد پژوهش های اخیر در مجلات معتبر به سوی مطالعات رفتاری می توان به اهمیت

روز افزون این حوزه مشترک در تمامی زمینه های علمی پی برد. در حوزه علوم مالی نیز با مشاهده رغبت و تمایل محققین در انجام پژوهش های میان رشته ای، عرصه ورود به مباحث رفتاری مهیا گشته است. بیشک، تمایل به این نوع از تحقیقات نشان از نیاز مبرم به بازپایی جایگاه رفیع اخلاق مداری و رفتار حرفه ای در تمامی علوم دارد.

در پژوهش حاضر تلاش شد تا با تدوین مدل کشف تقلب های مالی مبتنی بر مدل های رفتاری حسابربان داخلی، تمامی عواملی که می توانند با کشف تقلب های مالی براساس مدل های رفتاری حسابربان داخلی در ارتباط باشند و از آن تاثیر بپذیرند طبقه بندی و توصیف شوند. براساس بررسی های انجام شده در این تحقیق مدل های رفتاری حسابربان داخلی، فرایندهای روانشناختی موثر بر مدل های رفتاری حسابربان داخلی و ویژگی های شخصیتی حسابربان داخلی بر کشف تقلب های مالی مبتنی بر مدل های رفتاری حسابربان داخلی تاثیر گذار می باشند.

نتایج حاصل شده از تحقیق جودی و همکاران (۲۰۲۲)؛ دنیس و همکاران (۲۰۱۸)؛ چن و همکاران (۲۰۲۳)؛ مت ریزوان و همکاران (۲۰۲۲)؛ ساماگیو و فلیچیو (۲۰۲۲) و الباوات و همکاران (۲۰۲۱) هم راستا با نتایج حاصل شده از این تحقیق می باشد.

به صورت کلی همزمان به افزایش انتظارات ذینفعان از حسابرسی، وجود فاکتورهای و عواملی که با کمک آنها بتوان ارزیابی مناسبی از چگونگی عملکرد حسابرسی داشت، بیش از پیش ضروری به نظر میرسد. پژوهش حاضر با هدف تبیین مدلی ساختار یافته که بتواند با شناسایی فاکتورها و عوامل تاثیرگذار ما را به سمت دستیابی در کشف تقلبات مالی براساس مدل های رفتاری حسابربان داخلی سوق دهد، انجام پذیرفت. در این پژوهش به کمک نتایج حاصل از مصاحبه، داده های پژوهش مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. در این راستا با عنایت به گستردگی عوامل، مولفه های تعیین کننده (مصاحبه ها و متون استفاده شده) به ۴ سطح کلی در ۷۲ ردیف تقسیم شده که دربرگیرنده، کلیه عوامل موثر بر مدل کشف تقلب های مالی مبتنی بر مدل های رفتاری حسابربان داخلی است.

حال با توجه به آنچه در بالا مطرح گردید و با توجه به اهمیت موضوع مدل کشف تقلب های مالی مبتنی بر مدل های رفتاری حسابربان داخلی به فعالین حوزه حسابرسی خصوصا حسابرسی داخلی در ایران توصیه می گردد که **مدل های رفتاری حسابربان داخلی** را در کانون توجه قرار دهند، و با توجه به نتایج پژوهش مدیران شرکتها در نظر داشته باشند که مدل های ۵گانه رفتاری حسابربان داخلی بر کشف تقلبات مالی تاثیر مثبت و مستقیم داشته و بنابراین توجه به مدل های رفتاری حسابربان داخلی می تواند یک عامل موثر برای شناسایی و کشف تقلبات مالی باشد.

فرایندهای روانشناختی موثر بر مدل های رفتاری حسابربان داخلی یکی از عواملی است که بر مدل های رفتاری حسابربان داخلی موثر می باشد و به صورت غیر مستقیم بر کشف تقلبات مالی تاثیر گذار است و باید در کانون توجه باشد بنابراین ضرورت دارد که این عوامل موثر بر فرایندهای روانشناختی حسابربان داخلی یعنی روانرنجور بودن حسابربان داخلی، برونگرا بودن، انعطاف پذیر بودن، توافق پذیری، وظیفه شناسی، مسئولیت پذیر و باوجدان بودن، پذیرا(پذیرش تجربه های جدید)، سازگاری(موافق بودن)، ثبات هیجان داشتن، مغز متفکر بودن، فرمانده بودن، شهودی- منطقی و حسی- منطقی بودن از فرایندهای روانشناختی موثر بر مدل های رفتاری حسابربان داخلی می باشند که می توانند در کشف تقلبات مالی توسط حسابربان داخلی تاثیر گذار باشند بنابراین در نظر گرفتن موارد مربوط به فرایندهای روانشناختی موثر بر مدل های رفتاری حسابربان داخلی در زمان جذب نیروهای مربوط به حسابرسی داخلی که به عنوان بازوی اصلی حاکمیت شرکتی و کمک کننده مدیران شرکتها بر بهتر اجرایی شدن کنترل های در شرکتها مطرح می باشد حیاتی می باشد.

یکی دیگر از مهمترین مواردی که بر مدل های رفتاری حسابربان داخلی تاثیر دارد **ویژگی های شخصیتی حسابربان داخلی** می باشد که می بایست مورد توجه قرار بگیرد و باید در نظر داشت که ویژگی های شخصیتی حسابربان داخلی بر مدل های رفتاری حسابربان داخلی تاثیر داشته و به صورت غیر مستقیم بر کشف تقلبات مالی تاثیر گذار است و بنابراین ویژگی های شخصیتی گشودگی به تجربه، جامعه پذیری، وظیفه شناسی، محتاط در تصمیم گیری، مسئولیت پذیری، حسی بودن حسابربان داخلی، ادراکی، قضاوتی، منطقی، نوآوری گرایی، جهت گیری فکری در مقابل عمل، خود انعکاس بودن،

گشودگی برای تغییر، ویژگی ثبات عاطفی، اعتماد به نفس، حساسیت به استرس، مقاومت در برابر ناامیدی، رویکرد سیستماتیک، خود انضباطی، داشتن انگیزه، عقاید و دیدگاه های فردی حسابربان داخلی، اشتیاق، انرژی، تخیل، هشیاری نسبت به خود، شتاب زدگی، ذهن پرسشگر، آسیب پذیری، فعال بودن، معاشرتی بودن، خویشتن داری و نظم درونی، تلاش برای موفقیت، کفایت و شایستگی، تواضع، نوع دوستی، رک گویی و سادگی و هیجان خواهی که جزء ویژگی های شخصیتی حسابربان داخلی بوده و به عنوان عواملی که به صورت مستقیم بر مدل های رفتاری حسابربان داخلی موثر بوده و در نهایت بر صورت غیر مستقیم بر کشف تقلبات مالی تاثیر گذار می باشند می بایست در زمان جذب نیروهای فعال در حرفه حسابرسی داخلی مورد توجه قرار بگیرند.

منابع:

۱. بخشیان، عسل، حیرانی، فروغ و تفتیان، اکرم. (۲۰۲۴). ارائه الگویی جهت سنجش اعتبار حسابربان. پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی، ۶۳(۱۶)، ۱۵۱-۱۷۲.
۲. پزشکی زاده، رضا، ۱۴۰۰، تحلیلی بر مثلث تقلب با بهره گیری از مدل حسابرسی مبتنی بر ریسک، پنجمین همایش بین المللی دانش و فناوری هزاره سوم اقتصاد، مدیریت و حسابداری ایران، تهران.
۳. پیرایش رضا، اشتری اسماعیل. بررسی رابطه بین چرخش حسابربان و ساختار مالکیت در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. فصلنامه دانش حسابرسی ۱۳۹۶؛ ۱۷ (۶۶): ۱۷۱-۱۸۸
۴. دریایی، مجید و نیکومرام، هاشم و خان محمدی، محمد حامد، ۱۳۹۸، ویژگی های فردی و تمایل به گزارش اخلاقی تقلب در حرفه حسابرسی، فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، دوره: ۱۴، شماره: ۵
۵. رشیدی، محسن، ۱۴۰۲، بررسی نقش کیفیت حسابرسی در کشف تقلب: دیدگاه صاحبکاران و حسابربان، نهمین کنفرانس ملی یافته های نوین علوم و تکنولوژی با محوریت کامپیوتر، مدیریت و حسابداری، تهران.
۶. رضائی، ناهید، دیانتهی دیلمی، زهرا، غلامی جمکرانی، رضا، رهنمای رودپشتی، فریدون. (۱۴۰۳). بررسی اثر سبکهای شناختی بر توانایی حسابربان در کشف تقلب. پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی، ۶۲(۱۶)، ۲۰۱-۲۴۲.
۷. شجاع، اسمعیل، احدی سرکانی، سید یوسف، حسینی، سیده عاطفه. (۱۴۰۱). نقش و اهمیت افزایش افشاء گزارش های حسابرسی در تصمیمات سرمایه گذاران حرفه ای و غیر حرفه ای با رویکرد دلفی فازی. پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی، ۵۶(۱۴)، ۵۱-۶۸.
۸. عبدالهی، سیف اله و نصیری زنگ آباد، عباس و محمدزاده ساطعه، حیدر، ۱۳۹۹، تاثیر انعطاف پذیری کارکنان بر رابطه عملکرد حسابرسی داخلی و تقلب در صورتهای مالی، هجدهمین همایش ملی حسابداری ایران، یزد.
۹. مهنانی، اکرم، ۱۴۰۱، بررسی رابطه بین ریسک حسابرسی و مثلث تقلب در حسابرسی وضعیت مالی، دومین کنفرانس بین المللی تحقیقات پیشرفته در مدیریت و علوم انسانی.
۱۰. یاری فرد، رسول و درودگر، محمد میثم، ۱۴۰۲، تقلب، کیفیت حسابرسی داخلی و عملکرد سازمانی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، نهمین کنفرانس بین المللی علوم مدیریت و حسابداری، تهران.

1. Abdullatif, M 2016, "Fraud Risk factors and audit programme modifications: evidence from Jordan", AABFJ | Volume 7, no. 1, 2016
2. Albawwat, I. E., Al-Hajaia, M. E., & Al Frijat, Y. S. (2022). The Relationship Between Internal Auditors' Personality Traits, Internal Audit Effectiveness, and Financial Reporting Quality: Empirical Evidence from Jordan. The Journal of Asian Finance, Economics and Business, 8(4), 797-808.

3. Asare, Stephen K., Herman van Breuk, Kristina C Demek (2023) Evidence on the homogeneity of personality traits within the auditing profession, *Critical Perspectives on Accounting* Available online 23 March 2023, 102584
4. Charles W. Bame-Aldred, Duane M. Brandon, William F. Messier, Jr., Larry E. Rittenberg, and Chad M. Stefaniak (2013) a Summary of Research on External Auditor Reliance on the Internal Audit Function. *AUDITING: A Journal of Practice & Theory*:Vol. 32, No. Supplement 1, pp. 251286
5. Chen, Y.-H.; Wang, K.-J.; Liu, S.-H. How Personality Traits and Professional Skepticism Affect Auditor Quality? A Quantitative Model. *Sustainability* 2023, 15, 1547.<https://doi.org/10.3390/su15021547>
6. Giuseppe D'Onza; Gerrit Sarens; Steven DeSimone.(2020).Factors that Influence the Internal Audit Function's Maturity, *Accounting Horizons* (2020) 34 (4): 57–74.
7. JaredKoreff,MartinWeisner,Steve G.Sutton 2021 “Data analytics (ab) use in healthcare fraud audits” *International Journal of Accounting Information Systems*, Volume 42, September 2021, 100523
8. Jodi L. Gissel , Karla M. Johnstone 2022 " Information Sharing during Auditors' Fraud Brainstorming: Effects of Psychological Safety and Auditor Knowledge " *AUDITING: A JOURNAL OF PRACTICE & THEORY* Vol. 36, No. 2
9. Lambsdorff, J. G. (2003). How corruption affects persistent capital flows. *Economics of Governance*, 4(3), 229-243 .
10. Mat Ridzuan, Nurul Izzaty, Jamaliah Said, Fazlida Mohd Razali, Dewi Izzwi Abdul Manan,and Norhayati Sulaiman. 2022. Examining the Role of Personality Traits, Digital Technology Skills and Competency on the Effectiveness of Fraud Risk Assessment among External Auditors. *Journal of Risk and Financial Management* 15: 536. <https://doi.org/10.3390/jrfm15110536>
11. Samagaio, António, Teresa,. Felício (2022) The influence of the auditor's personality in audit quality, *Journal of Business Research* Volume 141, March 2022, Pages 794-807
12. Sean A.Dennis, Karla M.Johnstone 2018 “A natural field experiment examining the joint role of audit partner leadership and subordinates' knowledge in fraud brainstorming” *Accounting, Organizations and Society* Volume 66, April 2018, Pages 14-28
13. Vlad, M., Tulvinschi, M., & Chiriță, I. (2011). The consequences of fraudulent financial reporting. *The USV Annals of Economics and Public Administration*, 11(1), 264-268.
14. Van Kuijk, B., and V. Paresi. 2020. Personality of internal auditors; an exploratory study in The Netherlands. *Maandblad Voor Accountancy en Bedrijfseconomie* Articles 94 (94): 113-125 .

A model to detect financial frauds based on the personality types of internal auditors

**Ali Madresedoost ¹, Rahmatollah Azad²
, Shahram Chaharamahali³**

Abstract

People's personality traits can provide patterns for predicting their behavior and mental states, and individual differences such as gender is an important factor that shows why some people cope better than others with environmental conditions and variables and have less conflicts. The personality characteristics of internal auditors can affect the quality of financial reporting due to its role in obligations, conscientiousness and adherence to duties, along with other characteristics such as objectivity, skill and professional care of internal auditors. The purpose of this research is to provide a model to detect financial frauds based on the personality types of internal auditors.

The method used in this research is field and factor analysis. The statistical population of this research includes people active in the auditing profession, and the questionnaire information was completed in 1403. The method used in this research has been a combination method. First, by using the multifaceted ground theory method, by using interviews and searching in the research done in the past, the variables of the research were identified and by using the Laushe index of the final influencing factors. and finally the research questions were analyzed using factor analysis and finally a model was presented to discover financial frauds based on the personality types of internal auditors. The results of the research showed that the personality types of internal auditors, the psychological processes affecting the personality types of internal auditors and the personality characteristics of internal auditors have an effect on the detection of financial frauds.

Keywords: detection of financial frauds, personality types of internal auditors

JEL: C52.M42.M40.D21

¹ Department of Accounting, ST.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran.
0012939358@iau.ir

² Department of Accounting, NT.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran.
(Corresponding author) .DR.R.azad@azad.ac.ir

³ Department of Accounting, ST.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran.
sh_chaharamahali@azad.ac.ir